

Bij professor Peer Zwart zou je verwachten dat hij zich als kind al bezighield met dieren in de tuin: reptielen, kikkers, padden, vogels. Zo ging het bij Peer Zwart niet. Zijn interesse ontstond toen hij als patholoog ging werken aan dierentuindieren en daarbij in contact kwam met reptielen en amfibieën.

Tekst **Andries van Foreest & Ko Minderhoud** Commissie Senioren

Foto **Peer Zwart**

Peer Zwart: de exoot onder de dierenartsen

Peer Zwart kreeg in zijn jonge jaren belangstelling voor diergeneeskunde toen hij op een boerderij in Twente verbleef. Hier maakte hij kennis met boerderijdieren; thuis waren er geiten en bijen. Omdat de studie biologie je toentertijd eigenlijk alleen maar voor de klas bracht, werd het diergeneeskunde.

Professor Zwart met een roodkniespin (*Brachypelma smithi*)

Opleiding

“Begin 1955 studeerde ik af en werd in de militaire dienst opgeleid tot officier om inspecteur van voedsel van dierlijke oorsprong te worden”, vertelt Peer Zwart. “Uiteindelijk werd ik kapitein-arts in de preventieve humane geneeskunde. Na mijn dienstitijd werd ik aangesteld als wetenschappelijk stafmedewerker van de afdeling Tropische en Protozoaire Ziekten aan de Faculteit voor Diergeneeskunde. Professor F.C. Kraneveld vroeg toen om een dierenarts die ook de zorg voor bijzondere dieren (exoten) op zich wilde nemen naast een halve dagtaak onderwijs aan de coassistenten.”

Vanaf toen hield Zwart zich halve dagen bezig met ziekten bij dierentuindieren en exotische huisdieren. Dit werd gevuld met complete post-mortems met bijzondere aandacht voor bacteriële, protozoaire en parasitaire infecties. Bijeenkomsten met dierenarts Joh. C. Peters en hoofd diervorzorger voor de mensapen C. Baaris in diergaarde Blijdorp waren voor Zwart de eerste stappen in het dierentuinleven. “Hier leerde ik omgaan met dierentuindieren, maar ook met de mensen die daar werkten. Tijdens waarnemingen gedurende de ambtelijke vakanties in de praktijk leerde ik goed documenteren.”

Exotische dieren

Vanwege zijn toenemende belangstelling voor histopathologie verhuisde Peer Zwart naar de afdeling Veterinaire Pathologie

onder leiding van Professor J.H. ten Thije. In 1963 volgde zijn promotie: 'Studies on renal pathology in reptiles'. “Mijn werkterrein werd toen uitgebreid tot ziekten bij exotische en laboratoriumdieren. Die waren afkomstig van de muizenzolder boven de smederij.” Later betrok hij de voormalige barak van Bacteriologie. Het onderzoek naar ziekten bij dierentuindieren, exotische huisdieren en ‘wild life’ was nu een dagtaak geworden. Van de barak verhuisde Peer met zijn medewerkers naar het Poortgebouw. Hier moesten ze werken onder slechte hygiënische omstandigheden.

“In 1980 werd ik aangesteld als hoogleraar in ziekten van bijzondere dieren en pathologie van laboratoriumdieren”, aldus Peer Zwart. “Op mijn afdeling werkten toen 4,5 dierenarts, drie technische assistenten, administratief personeel en anderen. Het was een geheel zelfstandige eenheid geworden. We ontplooiden ook klinische activiteiten in dierentuinen en in de kliniek voor Kleine Huisdieren. Reorganisatie leidde in 1986 tot de vorming van de Vakgroep Veterinaire Pathologie en reductie van het aantal medewerkers. Secties op kleine exoten moesten plaatsvinden in een aparte ruimte die oorspronkelijk bedoeld was om dieren te euthanaseren.”

Europees specialist

Internationale contacten had Peer Zwart in Engeland (sinds 1958 - BSAVA) en in Duitsland, vooral met Professor R. Ippen uit Oost-Berlijn. Naast de genoemde pa-

(Foto: Morquellie)

thologie maakte Zwart studie van infecties, voedingsdeficiënties en zoötechnische problemen als oorzaken van ziekten. In de loop der jaren werden de ziekten van de reptielen zijn specialiteit. Hij werd Europees Specialist in de Veterinaire Pathologie (ECVP) maar ook Europees Specialist Zoological Medicine (ECZM).

“In 1988 werd ik benoemd tot hoofd van de afdeling Pathologie. Er ging veel tijd zitten in allerlei bezigheden waar ik niet voor was gemaakt. Ik kon per januari 1990 vervroegd met pensioen. Ik was geen staffid meer maar er werd afgesproken dat ik voorlopig (onbezoldigd) zou blijven werken. Het werd een fijne tijd. Ik had meer tijd voor onderzoek, begeleiding van studenten en promovendi en secties. Ook kon ik als auteur meewerken aan 'Krankheiten der Heimtiere', een uitgave die sinds de eerste druk in 1984 regelmatig is herzien, en waarvan ruim 25.000 exemplaren zijn gedrukt.”

Professor Zwart heeft meegewerkt aan vele symposia en congressen. Daarnaast zijn er naast hoofdstukken in boeken van zijn hand vele publicaties verschenen. Het is verbazingwekkend wat een geheugen

Peer Zwart heeft. Er is geen onderwerp waarbij hij niet iets kan vertellen over ‘zijn’ exoten óf wetenschappelijk dan wel als anekdote.

Werkkamer

Aan het slot van een geanimeerd gesprek wachtte voor de auteurs een verrassing: een bezoek aan de werkkamer van professor Zwart. Twee bureaus, één voor de

microscop en één voor de computer. Verder wanden vol boeken, een kaartysteem, overdrukken, sectieverslagen en plakaten van erelidmaatschappen. En Peer Zwart vertelde over recent verworven kennis, zoals over bloeddrukregulering bij vogelspinnen en aanpassing van het stratum lucidum van rendieren gedurende de wintertijd.

Anekdote

Ik, Andries van Foreest, was begeleidend dierenarts bij Ouwehands Dierenpark in Rhenen. Een slang was ziek en ik kon de diagnose niet maken. Na een telefoontje met professor Zwart mocht ik op consultatie komen in Utrecht. De diervoorzorg had de slang keurig in een transportkistje aan mij meegegeven. Nadat ik de professor de anamnese had verteld, zei hij: “Pak de slang maar even uit het kistje.” Tja, daar stond ik: vijftien jaar dierenarts, zeven jaar in een diertuin. Ik had wel eens een slang bekeken en vastgehouden, maar alleen op aangeven van de diervoorzorg van het reptielenhuis. Ik voelde me weer student. Gelukkig wist ik wel hoe je een slang moest vasthouden dus met die gedachte greep ik hem in één keer achter de kop en zei: “Dit is hem, professor.” Later heb ik Peer nog eens verteld hoe ik mij voelde en dat probeerde te verbergen. Hij had het niet gemerkt: ook dat was Peer! Andries van Foreest